

Dr Czesław Nitecki (1939–2018)

Dnia 2 czerwca 2018 r. w drodze ze stacji terenowej nad jeziorem Druzno zmarł nagle dr Czesław Nitecki. Był wybitnym ornitologiem, zoologiem i wykładowcą akademickim na Uniwersytecie Gdańskim, członkiem Rady Redakcyjnej „Notatek Ornitologicznych” i „Acta Ornithologica”.

Doktor Nitecki urodził się na Kujawach. Studia biologiczne ukończył w 1962 roku na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Tam też obronił doktorat w 1971 roku. W tym samym roku przeniósł się do nowo powstałego Uniwersytetu Gdańskiego, gdzie brał udział w tworzeniu Zakładu, a później Katedry Ekologii i Zoologii Kręgowców. Pracował najpierw jako adiunkt, później starszy wykładowca. W latach 1990–1993 pełnił funkcję kierownika Katedry a następnie, aż do przejścia na emeryturę w roku 2004, kierownika Pracowni Zoologii Kręgowców.

W latach 1991–1994 pełnił funkcję Przewodniczącego Sekcji Ornitologicznej Polskiego Towarzystwa Zoologicznego. Był członkiem Rad Naukowo-Społecznych Parków Krajobrazowych „Mierzeja Wiślana” i „Wysoczyzna Elbląska”, Wojewódzkiego Komitetu Ochrony Przyrody w Elblągu, Rady Elbląskiego Centrum Edukacji Ekologicznej, oraz Komitetu Okręgowego Olimpiady Biologicznej dla uczniów szkół średnich. Współtworzył początki Akcji Bałtyckiej. Kierował obrączkowaniem ptaków na punkcie Akcji na Helu w pierwszym sezonie jej działania w 1961 roku. Do 1968 roku regularnie jeździł na Akcję obrączkując ptaki na Półwyspie Helskim, na Mierzei Wiślanej oraz na punktach w Wapnicy i Łebie.

Fot. 1. Dr Czesław Nitecki w czasie inwentaryzacji ptaków wodno-błotnych na jeziorze Druzno (fot. Z. Pağowski) – *Dr. Czesław Nitecki surveying waterbirds in the Druzno Lake*

Badania naukowe dr Nitecki rozpoczął od analizy porównawczej wielkości komórek u ptaków, później skoncentrował się na migracji i pierzeniu mew, ekologii lęgowej mew i kormoranów, monitoringu liczebności ptaków wodno-błotnych na jez. Drużno oraz migracji i zimowaniu ptaków wróblowych. Był autorem ponad 30 prac naukowych, jednej monografii oraz różnych ekspertyz i planów ochrony. Wypromował 38 magistrów. Przez wiele lat opiekował się Sekcją Ornitologiczną Studenckiego Naukowego Koła Biologów Uniwersytetu Gdańskiego.

Dr Nitecki był nie tylko znakomitym ornitologiem terenowym, ale również prawdziwym przyrodnikiem o szerokim wachlarzu zainteresowań i rozległej wiedzy. Jako długoletni nauczyciel akademicki cieszył się doskonałą opinią, świetnie przekazywał wiedzę, zarówno na salach wykładowych i ćwiczeniowych, jak i zajęciach terenowych. Przy tym cechował się serdecznością i życzliwością dla wszystkich. Był wychowawcą kilku pokoleń ornitologów. Wielu Jego studentów pamięta egzaminy ustne, w czasie których oprócz wiedzy z egzaminowanego przedmiotu byli testowani ze znajomości głosów ptaków dochodzących zza okna. Dzięki temu wielu z nich, nawet tych mniej zainteresowanych ptakami, poznało śpiew pleszki regularnie gniazdującej na terenie Uniwersytetu. Grozę wśród studentów budziła też skorupa żółwia, spod której losowało się pytania egzaminacyjne.

Cechą bardzo charakterystyczną dla dra Niteckiego była jego wysoka kultura osobista. Nawet w chwilach niebezpiecznych jej nie zatracił. Kiedy w czasie prac terenowych na nocnym obchodzie wpadł do kanału zanurzając się po szyję w wodzie, do towarzyszącego mu Tomka Mokwy (jednego z wielu Jego uczniów) zwrócił się w następujący sposób: „Panie Tomku, czy mogę tu poprosić na chwileczkę?”.

Szczególnym miejscem dla dra Niteckiego był rezerwat „Jezioro Drużno”, który odwiedzał w każdej wolnej chwili. Ptakom i przyrodzie Drużna poświęcił wszystkie swoje najważniejsze prace. Był autorem planów ochrony rezerwatu „Jezioro Drużno”, obszaru Natura 2000 „Jezioro Drużno”, monografii przyrodniczej jeziora Drużno (Nitecki 2013), albumu o jeziorze (Nitecki & Pągowski 2017) oraz opisów tego obiektu w opracowaniach dotyczących rezerwatu i ostoi. Był założycielem stacji terenowej Katedry Ekologii i Zoologii Kręgowców Uniwersytetu Gdańskiego nad tym jeziorem. Baza i rezerwat „Jezioro Drużno” pośmiertnie zostały nazwane Jego Imieniem. Wiele osób miało okazję poznać Go bliżej właśnie tam, w czasie letnich obozów obrączkowania ptaków.

Osobiście, dra Niteckiego poznałem będąc jeszcze uczniem szkoły podstawowej. Pomógł w leczeniu ранego grubodzioba cierpliwie odpowiadając na naiwne pytania, a potem umożliwił udział w różnych pracach badawczych na ptakach. Był moim Przewodnikiem i Autorytetem, który wprowadził mnie w arkana ornitologii i zoologii i ukształtował na ciekawego świata biologa. Z zapartym tchem chłonałem opowieści Pana Doktora o jego wyjazdach naukowych na Spitsbergen i wybrzeże Morza Azowskiego i z niecierpliwością odliczałem kolejne dni do kolejnego wspólnego wyjazdu na obrączkowanie sikor czy mew.

Do ostatnich swych chwil dr Nitecki był aktywny i zaangażowany. Ostatni dzień życia spędził na swoim ukochanym Drużnie prowadząc monitoring ptaków wodno-błotnych. Planował udział w seminarium naukowym oraz kolejny wyjazd terenowy.

Po odejściu dr. Niteckiego napłynęło wiele maili, jeden z nich szczególnie dobrze oddaje tę stratę: „Odszedł człowiek, który zostawia ŚLAD. Jego życzliwość, serdeczność, ogromna wiedza i klasa sama w sobie będzie we wspomnieniach wszystkich, którzy mieli przyjemność kiedykolwiek z Nim współpracować”.

Dariusz Jakubas